

XXVI Regionalny Konkurs
dla uczniów I klas szkół ponadgimnazjalnych
„RANDKA Z CHEMIĄ”
WERSJA A

CZĘŚĆ I. PYTANIA TESTOWE (15 punktów)

1. Izotopy to:

- a) atomy tego samego pierwiastka różniące się liczbą neutronów w jądrze,
- b) atomy tego samego pierwiastka różniące się liczbą elektronów,
- c) atomy różnych pierwiastków o takiej samej liczbie neutronów w jądrze,
- d) atomy różnych pierwiastków o takiej samej liczbie elektronów.

2. Powstający po pewnym czasie osad tworzący się np. w elektrycznych czajnikach składa się głównie z węglanu wapnia. Osad ten można usunąć na wiele sposobów, ale najlepszym sposobem będzie:

- a) wlanie do czajnika roztworu o odczynie zasadowym,
- b) wlanie do czajnika roztworu o odczynie obojętnym,
- c) wlanie do czajnika roztworu o odczynie kwasowym,
- d) wielokrotne zagotowanie tej samej wody w czajniku.

3. Roztwory kwasów beztlenowych otrzymuje się:

- a) rozpuszczając odpowiedni związek w wodzie,
- b) rozpuszczając odpowiedni tlenek kwasowy w wodzie,
- c) dodając do wody gazowy wodór i odpowiedni niemetal,
- d) wszystkie odpowiedzi są prawidłowe.

4. Jeżeli roztwór soli kuchennej ma stężenie 5 % oznacza to, że:

- a) 5 g soli kuchennej rozpuszczone jest w 95 g wody,
- b) 5 g soli kuchennej rozpuszczone jest w 100 g wody,
- c) 5 g soli kuchennej rozpuszczone jest w 105 g wody,
- d) 5 g soli kuchennej rozpuszczone jest w 1 000 g wody.

5. Anhydryt to zwyczajowa nazwa soli o wzorze:

- a) CaSO_4 ,
- b) $\text{CaSO}_4 \cdot 2 \text{H}_2\text{O}$,
- c) CaS ,
- d) $\text{CaS} \cdot 2 \text{H}_2\text{O}$.

6. Spożywanie tego alkoholu grozi ślepotą:

- a) metanol,
- b) etanol,
- c) gliceryna,
- d) propanol.

7. Sposobem na rozdzielanie mieszanin nie jest:

- a) destylacja,
- b) denaturacja,
- c) dekantacja,
- d) filtracja.

8. Która z wymienionych właściwości substancji jest właściwością chemiczną?

- a) barwa,
- b) gęstość,
- c) palność,
- d) twardość.

9. Najlżejszym składnikiem atomu jest:

- a) elektron,
- b) proton,
- c) neutron,
- d) wszystkie składniki atomu mają tę samą masę.

10. Tlenek węgla(IV) wykrywa się wodą:

- a) sodową,
- b) destylowaną,
- c) barytową,
- d) wapienną.

11. Który z wymienionych kwasów jest bezwonny?

- a) H_2S ,
- b) HCl ,
- c) HNO_3 ,
- d) H_2SO_4 .

12. Fenoloftaleina jest bezbarwna w:

- a) roztworze o odczynie kwasowym,
- b) roztworze o odczynie obojętnym,
- c) roztworze o odczynie zasadowym,
- d) odpowiedzi a) i b) są prawidłowe.

13. Benzoesan sodu to substancja wykorzystywana jako dodatek do żywności, który hamuje rozwój drożdży i pleśni. Jest to sól kwasu:

- a) benzenowego, b) benzoesowego, c) fenolowego, d) benzenowodorowego.

14. Jedwab naturalny od jedwabiu sztucznego różni się reakcją:

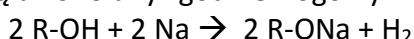
- a) Trommera, b) Tollensa, c) strąceniową, d) ksantoproteinową.

15. Aby przeprowadzić tłuszcz w mydło należy przeprowadzić reakcję:

- a) zmydlenia, b) dysocjacji, c) redukcji, d) pirolizy.

CZĘŚĆ II. OBLICZENIA (10 punktów)

1. Alkohole w reakcji z sodem tworzą alkoholany zgodnie z ogólnym równaniem reakcji:

Wiedząc, że mieszanina o masie 51,1 g zawierała alkohol metylowy i etylowy ustal, jaki był procentowy skład mieszaniny, jeśli po zakończeniu reakcji z sodem wydzieliło się 1,16 g H_2 .

- a) 90 % etanolu i 10 % metanolu,
- b) 75 % etanolu i 25 % metanolu,
- c) 50 % etanolu i 50 % metanolu,
- d) 10 % etanolu i 90 % metanolu.

2. Oblicz, w jakim stosunku objętościowym należy zmieszać roztwory H_2SO_4 o stężeniach 40 % i 70 %, aby otrzymać roztwór o stężeniu 50 %. Gęstość roztworu o stężeniu 40 % wynosi $1,3 \text{ g/cm}^3$, a gęstość roztworu o stężeniu 70 % wynosi $1,6 \text{ g/cm}^3$.

- a) 2:1, b) 1:2, c) 5:2, d) 2:5.

3. Ile atomów platyny znajduje się w 1 gramie tego metalu?

- a) 195, b) $1,95 \cdot 10^{21}$, c) $3,09 \cdot 10^{21}$, d) $6,02 \cdot 10^{23}$.

4. Oblicz stężenie molowe roztworu powstałego przez dodanie 7,75 g tlenku sodu do 492,25 g wody. Przyjmij, że gęstość roztworu wynosi 1 g/cm^3 .

- a) $0,125 \text{ mol/dm}^3$, b) $0,250 \text{ mol/dm}^3$, c) $0,500 \text{ mol/dm}^3$, d) $1,000 \text{ mol/dm}^3$.

5. Rozpuszczalność azotanu(V) potasu w temperaturze 40°C wynosi 65 g na 100 g wody. Stężenie procentowe nasyconego roztworu w tej temperaturze wynosi:

- a) 72 %, b) 65 %, c) 39,4 %, d) 6,5 %.

CZĘŚĆ III. ZADANIA Z TREŚCIĄ (14 punktów)

W każdym zadaniu z treścią w każdym pytaniu tylko jedna odpowiedź jest prawidłowa.

ZADANIE 1.

Szkło wodne, które można kupić w sklepach z tzw. chemia budowlaną stosowane jest m.in. do impregnacji drewna i tkanin w celu zwiększenia ich ogniotrwałości. Pod względem chemicznym jest to wodny roztwór krzemianów sodu lub potasu. Szkło wodne sodowe można otrzymać w reakcji:

- A. krzemionki z kwasem solnym,
- B. sodu z krzemem,
- C. zasady sodowej z krzemionką,
- D. krzemu z tlenkiem sodu.

Szkło wodne wykorzystywane jest w jednym z popularnych eksperymentów chemicznych o nazwie "chemiczny ogródek". Po wrzuceniu kolorowych kryształów wybranych soli do roztworu szkła wodnego zaczynają "wyrastać" barwne twory przypominające swoim wyglądem rośliny. Do wykonania tego eksperymentu można użyć np. FeCl_3 .

Wówczas reakcja przebiega zgodnie z równaniem:

- E. $\text{FeCl}_3 + \text{Na}_2\text{SiO}_3 \rightarrow \text{SiO}_2 + \text{FeO} + 2 \text{NaCl}$,
- F. $2 \text{FeCl}_3 + \text{Na}_2\text{SiO}_3 \rightarrow \text{SiCl}_4 + \text{Fe}_2\text{O}_3 + 2 \text{NaCl}$,
- G. $\text{FeCl}_3 + \text{Na}_2\text{SiO}_3 \rightarrow \text{FeSiO}_3 + 3 \text{NaCl}$,
- H. $2 \text{FeCl}_3 + 3 \text{Na}_2\text{SiO}_3 \rightarrow \text{Fe}_2(\text{SiO}_3)_3 + 6 \text{NaCl}$.

ZADANIE 2.

Uzupełnij poniższe zdania zaznaczając odpowiedzi wybrane spośród A – H w taki sposób, by zdania były prawdziwe.

Woda twarda zawiera duże ilości jonów A / B i C / D.

Gotowanie wody, której twardość powodują wodorowęglany, sprawia, że woda ta E / F swoją twardość.

Twardość ogólna wody najczęściej określa się w stopniach G / H.

A. sodu	B. wapnia
C. magnezu	D. potasu
E. zmniejsza	F. zwiększa
G. stężeniowych	H. niemieckich

ZADANIE 3.

Wiele kosmetyków zawdzięcza swoją popularność świeżym, owocowym zapachom pochodzącym od estrów. Np. zapach zbliżony do zapachu truskawki uzyskuje się używając butanianu etylu. Wzór tego estru to:

- A. $\text{C}_2\text{H}_5\text{COOC}_4\text{H}_9$,
- B. $\text{C}_3\text{H}_7\text{COOC}_2\text{H}_5$,
- C. $\text{C}_4\text{H}_9\text{COOC}_2\text{H}_5$,
- D. $\text{C}_2\text{H}_5\text{COOC}_3\text{H}_7$.

Związek ten otrzymuje się w reakcji:

- E. metanolu z kwasem propanowym,
- F. etanolu z kwasem butanowym,
- G. propanolu z kwasem metanowym,
- H. butanolu z kwasem etanowym.

ZADANIE 4.

Liofilizacja jest jedną z metod konserwowania żywności. Na większą skalę wykorzystano ją po raz pierwszy w trakcie II wojny światowej na zlecenie rządu USA do wyprodukowania lekkich wagowo racji żywności dla wojska. W procesie liofilizacji produkt jest najpierw zamrażany (np. w ciekłym azocie), a następnie wprowadza się go do próżni, gdzie w postaci pary wodnej usuwana jest woda.

Na podstawie powyższego tekstu uzupełnij poniższe zdania zaznaczając odpowiedzi w taki sposób, by zdania były prawdziwe.

(1) Liofilizacja wykorzystuje

- A. zjawisko chemiczne,
- B. zjawisko fizyczne,

(2) Woda usuwana jest z liofilizowanego produktu dzięki

- C. sublimacji,
- D. resublimacji,
- E. parowaniu
- F. krystalizacji.

(3) Masa produktów liofilizowanych, w porównaniu z produktami przed liofilizacją jest:

- G. większa,
 H. mniejsza.

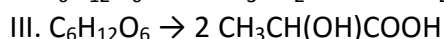
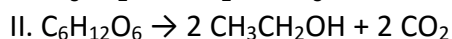
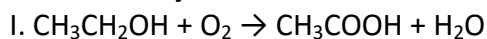
ZADANIE 5.

Przyporządkuj do nazwy odpowiednie równanie reakcji (wszystkie reakcje przebiegają pod wpływem enzymów):

A. fermentacja alkoholowa

B. fermentacja mlekowa

C. fermentacja octowa

CZĘŚĆ IV. KRZYŻÓWKA (11 punktów)

Rozwiąż krzyżówkę, litery w zaznaczonej kolumnie utworzą hasło – zapisz je na karcie odpowiedzi i dopasuj do niego właściwą definicję.

1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							

1. Inna nazwa reakcji rozkładu.
2. Potoczna nazwa stopu miedzi i cynku.
3. Sole kwasu azotowego to
4. Metal o najmniejszej masie atomowej.
5. Metal, z którego wykonuje się cienką folię stosowaną powszechnie w gospodarstwach domowych.
6. Symbol chemiczny pierwiastka z hasła 5.
7. Na przykład: cynk, wapń, bar, srebro lub cyna.
8. Zawsze składa się z protonów i elektronów, prawie zawsze z neutronów.
9. Zwyczajowa nazwa 2,4,6-trinitrotoluenu - materiału wybuchowego znanego również jako TNT.

Hasło: _____

Definicje:

- obowiązująca od niedawna oficjalna nazwa pierwiastka numer 118 (symbol Am),
- stop metalu w skład którego wchodzi rtęć - otrzymuje się go rozpuszczając metal w rtęci,
- potoczna nazwa pozostałości po destylacji ropy naftowej.

CZĘŚĆ V. CHEMOGRAF (9 punktów)

Rozwiąż chemograf – pod literami: A, B, D, E, F, G, H, I i K ukryte są wzory substancji chemicznych. Chemograf nie uwzględnia współczynników stechiometrycznych. Rozwiąż chemograf, podaj wzory sumaryczne substancji: A, B, D, E, F, G, H, I i K. Informacje pomocnicze:

- związki E i F to sole pierwiastka z trzeciego okresu i drugiej grupy układu okresowego,
- F to sól kwasu żołądkowego,
- H to tlenek metalu z soli E i F.

